

27
MONTSAMAISABOSIGO WA BOBEDI.

by N. G. Mokone

Kitsiso.

Mo poeletsong yena ya kgatiso go dirisitswe mokwalo o moša o o amogetsweng ke Lekgotla la Thuto ya Transvaal ka 20/10/1950. Ke mokwalo o ka ona go ikaeletsweng go dirisa ditlhaka tse di tshwanang mo dipuong tsotlhe tsa Sesotho, ebong Setswana le Sepedi le Sešwešwe.

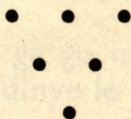
The University
of
The Witwatersrand

Library

H.W.V. 83943-5/46.

Montsamaisabosigo wa bobedi o
kwaletswe bana ba seemana
sa bobedi.

Morulaganyi ke N. G. Mokone.

Kgatiso ya bobedi.
Poeletso ya ntlha

BAGATISI LE BAREKISI BA DIBUKA

JUTA & CO., LTD.

CAPE TOWN LE JOHANNESBURG.

Bantu Studies Dept

G.4738/s7¹

I. Thuto ya ntlha.

tlh : tlhapi, tlhapa, tlhaga, tlhatswa, tlhale, tlhase.

1. Go na le bodiba jo bogolo fa tlhageng e tona ele.
2. Mo bodibeng ga go na dinoga. Go na le ditlhapi tse dinye le tse dikgolo.
3. Kana tlhapi e na le nama ye e boruma ye e monate thata jang !

4. Ke nama e e ratwang ke Maesimane thata.
Ka moo re ba bitsa Bajatlhapi.
5. Kwa lefatsheng la bone, ditlhapi di apeiswa
ka mekgwa e mentsi.
6. Tse dingwe di tsengwa mo metemeng
mme di romelwe kwa mafatsheng a
mangwe go rekisiwa.
7. Le mo Batswaneng go na le Batlhaping.
Ba bidiwa jalo ka gonne ba na ba ja
ditlhapi bobbe.
8. Bone ba na ba di ja di sa le dinama. Fa
gongwe ba na ba di omisa, ba di dira
digwapa.
9. Ba na ba sa itse go di tsenya mo metemeng
jaaka batho ba kwa Yoropa.
10. Kana ditlhapi di na le maina. Wena o
rata mohuta ofe ?
11. Ha e le tsa digwapa le tse di mo metemeng
o rata dife ? Na ke rata tsa digwapa.
12. Batho ba bangwe ga ba je tlhapi. Ba re e
a ba sisimosa ka e tshwana le noga.

2. Thuto ya bobedi.

tsh : ntsho, tshwara, tshaba, tshepo, tshela, tshepe.

1. Monna ke yole o pagame pitse e ntsho.
Ke pitse e e akotseng.
2. A namane e ntsho wee ! Bona jaaka e
paraganya !
3. O ka re motho a ka ragogela ditshepe ka
yona a tlaa a bona ha e le lebelo.

4. Monna ke yoo o a fologa. O e naya mosimane gore a e tshware.
5. Šeba jaaka e katakata. O ka re e tlaa rutla, e tshaba ka mosimane.
6. Bona jaaka mosimane a tshogile. O gopola gore e tlaa tshaba ka ene.
7. O e sole moetse mosianyana, o tlaa bona e tlaa nna bokgwafo.
8. Ha o ka dira jalo e tlaa kgwabofala, e ema e re "tu".
9. Nyaa ke pitse e e tlhopilweng. E kgatlisa tota, ebile banna baale ba e swabela.
10. Ga twe dipitse tse di jalo di jesiwa motokwane gore di nne tlhaga.
11. Ena ga ya jesiwa motokwane. E gotsitse rraayona ka botlhaga.
12. Mmaayo o ne a le tlhaga. O ne a itse go goga kariki. Fela o ne a se ka a pagangwa.

3. Thuto ya boraro.

nts. : ntsala, ntsalake, ntseela, ntsi, ntse.

1. Mosetsana yo o tabogang faale, ke ntsalake.
Ke ngwana wa ga malome.
2. Ke mo romile go ya go ntseela dibeso kwa
ga rakgadi.
3. Bona jaaka a taboga. Ga a tshabe go
rongwa jaaka bana ba bangwe.

4. Ke ngwana yo o utlwang thata. Ga a kgopo jaaka Mapule.
5. Mapule ene o ntsoma puo, ka a sa dire se a se rewang.
6. Ke rata gore a ye go nna le malome, a tle a mmule ditsebe ka thupa ya moretlwa.
7. Ke yoo ntsalake, o setse a tla. Ke morwetsana yo o bonako jaaka ke le boleletse.
8. O tshotse ngata e tona. Ke dikgong tse dintsi. Re tlaa besa malatsi a mantsi ka tsona.
9. Nna le ntsalake re utlwana tota. Re thusanya mo tirong ya lapa.
10. Ntsenka ha tiro e thusanywa ga e lapise, le gona e fela ka pele.
11. Mme le ene a rialo. A re, ha re thusanya, tiro e nna bonolo.
12. Ha Mapule a ka bo a se kgopo, re ka bo re fetsa go feela ntlo le lelapa pele ga nako ya sekolo.

4. Thuto ya bone.

nkg: nkgolo, nkgonne, nkgopole, nkgwana.

1. Nkgolo o apeile bogobe jwa maši ka pitsa e kgolo.
2. O ntse a sotetsa mollo wa dikgong gore o se ka wa tima.
3. Nkgonne o a goroga, o tswa go rwalla dikgong kwa sekgweng.

4. O rwele ngata e kgolo, e nna nka se kang ka kgona go e rwala.
5. Ha ke re ke a e rwala, e nkusetsa fa fatshe.
6. Nkgonne, ke thusegile mo mogoteng wa letsatsi le le kanakana.
7. Tota e ne e le letsatsi la me la go ya go rwalla mme ke ne ke sa kake ka kgona.
8. Ka nkgonne a nthusitse, ke tlaa mo ela nokeng ke be ke mo tlhatswetsa dijana.
9. Ke tlaa go thusa ka moso nkgonne. Ke tlaa go tswa maoto mo sengweng.
10. Ha go le bollo o no o nthusa. O se ka wa fêla pelo.
11. Bogobe jo bo apeilweng ke nkgolo bo budule. Re tlaa ja legala.
12. Bogobe jwa legala bo monate. Ke jona bo akodisang basimane ba kwa morakeng.

5. Thuto ya botlhano.

nth : ntha, nthuta, nthumole, nthaya.

1. Ka jeno ke lekolwane. Ntate o nthuta go suga matlalo le go direla bo nnake ditshega.
2. Le bo ntsalake ke tlaa ba sugela ditshega tse dintle ke be ke di kgabisa ka dikonopo.
3. Rakgadi o rata thari e ke e sugetseng ntsalake. A re ke itse go suga.

4. Basimane baale bone baa nthumola ka ba mpitsa ramatlalo.
5. Ba a swaba ka ba sa itse go suga. Ga ke kgatale le ha ba mpitsa jalo.
6. E tlaa re ka moso ba be ba re ke ba sugele dikobo mme ke tlaa gana go ba direla fela.
7. Ba gopola gore go suga ke kgetse e potlana, e e ka kgonwang ke mongwe le mongwe.
8. Ha ba re ke ba sugele ke tlaa ba kopa tlhwatlhwa e e kwa godimo ka gobo ba sotla ka nna.
9. Ga ke itse gore bona ba ka ithorisa ka eng, se ba itseng go se dira pila?
10. Ke leboga rre ha a nthutile go suga le go roka dikobo.
11. Balemi le bone ba tlaa tla go reka dikgole tsa dime tse ba kgoetsang ka tsona.
12. Ba bangwe ba tlaa tla go reka dikgole tse ba golegang dikgomo ka tsona. Morago ga thobo ba tlaa ntuela ka mabele.

6. Thuto ya borataro.

mph : mpha, mpho, mphielle.

1. Leina la mosetsana yole ke Mpho. Ke leina le lepila thata.
2. O le šeilwe ke malome ka a na a rata go supa tebogo ya gagwe.
3. Erile a tsalwa malome a re : “ Modimo o Mphile setlogolo mme ke tlaa bona ditlhogo ”.

4. Nkgolo ene a re : “ Ke Mfiedi ka o tlaa mphiella matlakala mo tlung le mo lapeng.”
5. Rona re mmitisa ka leina le a le theilweng ke malome.
6. Legale go na le ba ba mmitsang ka la ga nkgolo ka le lona le supa boitumelo le tebogo.
7. Kwa sekolong o tlaa bidiwa ka la Mpho, ka e le le a kolobeditsweng ka lona.
8. Ke leina le le pila thata, le le supang tebogo ya bagolo le ditsala.
9. Bana ba bangwe ga ba rate go bidiwa ka maina a segabone. Ba rata a sekgoa.
10. Rona re tshwana le Mpho, re rata maina a segarona. Le kwa sekolong re bitswa ka ona.
11. Go na le bana ba le kae mo lekwalong la lona ba ba bidiwang ka maina a segabone?
12. A le lona le a a rata kgotsa a le tlabisa ditlhong ?

7. Thuto ya bosupa.

ntša : ntšhaupe.

1. Ga ! ga ! o tlaa lala o e bone ntša ya
ga etsho e phatshwa !
2. O tlaa lala o e bone namane ya rraetsho e
phatshwa !
3. Ga o nke o tlola mmutla mo go yona, ga
o nke o tlhola o bona kutla.

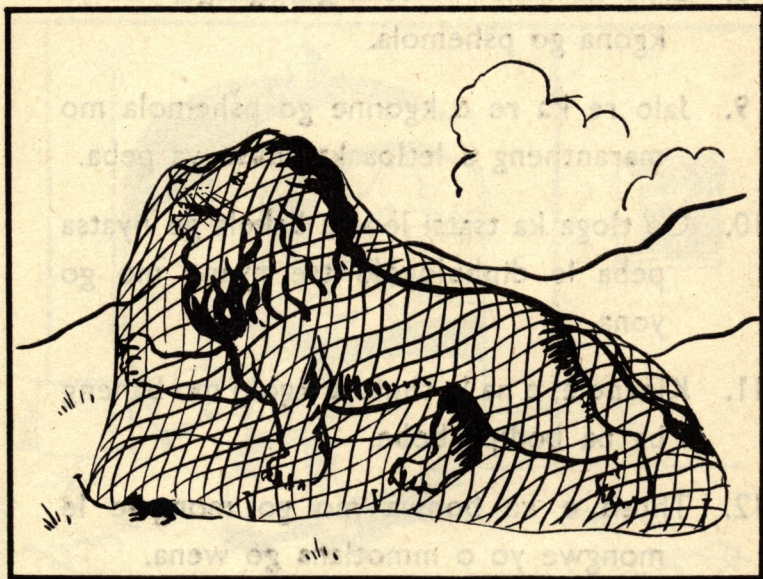

4. Ntša yo rraetsho e phatshwa e lebelo jaaka phefo, le phudufudu ga e e sie.
5. Maloba Pule o na a rata go ntjabetsa, a re ke e mo rekisetse mme ka gana.
6. Tlhatswa pitsana wena Magouta. O tlaa lala o nole moro.
7. Re tlaa lala re ititeile kgwa ka nama ya mmutla.
8. Kwa ga etsho ga go na yo o tlaa bolawang ke lesokolla mantsiboeng ano.
9. Ntša ya ga Pule yona ke ntšhaupe, ga e tswe sepe mo go tsomeng.
10. Ke gantsi Pule a boya kwa go tsomeng a sa tshola le mošenyana tota.
11. Ntša e e ntseng jalo nka se ka ka e rua gone e sa mpolaele diphologolo.
12. Molemo wa ntša ga se go disa ntlo fela. E tshwanetse go tshwara le diphologolo.

8. Thuto ya boferabobedi.

pšh : pšhetla, pšhemola, pšhele.

1. Tsatsi lengwe⁷ tau e kile ya tshwarwa ke letloa le le ne le beilwe mo nageng.
2. Peba ya be e ipega ha e ka thusa tau ka go e golola mo letloeng.
3. Tau e be e re : “ O sotla ka nna, kana nka go pšhetla tlhogwana eo.

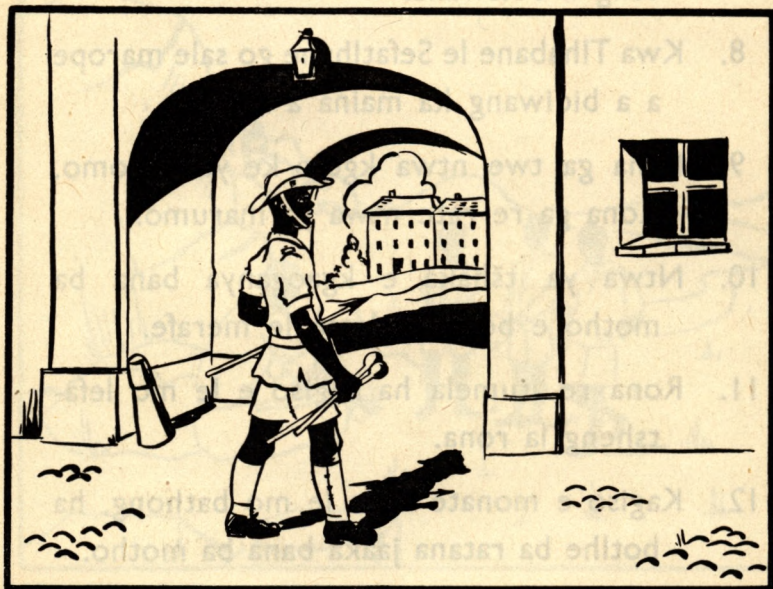

4. A o gopola gore fa ke tlhotsweng teng wena o ka nna le thuso ya sengwe?"
5. Peba ya tlhoafala go naya thuso ya yona. Ya bolela ka mo e ka thusang ka teng.
6. Morago tau ya dumela go thusiwa ke peba le ha e le ka pelaelo.
7. Peba ya konota letloa ka meno a masesane a yona mme ya ntsha phatlha mo go lona.
8. Erile ha letloa le sena go kgaoga, tau ya kgona go pšhemola.
9. Jalo re ka re e kgonne go pšhemola mo marantheng a letloa ka thuse ya peba.
10. Go tloga ka tsatsi leo ya bakela go nyatsa peba le diphologolo tse nyane mo go yona.
11. Kinane e, e na le thuto e kgolo mo baneng ba ba bodipa bobo.
12. Thuso e ka bonwa mo go mongwe le mongwe yo o mmotlana go wena.

9. Thuto ya boferabongwe.

tšh : Tšhaka, setšhaba, Setšhele.

1. Batho ba pele ba ne ba se na ditlhobolo tse re di bonang gompieno.
2. Ntwa ya bone e ne e lowa ka marumo, ka tšhaka le ka melamu.
3. Kgosi nngwe ya Masulo e ne e bidiwa Tšhaka. Mo ntweng e ne e nonofile go feta Setšhele.

4. Kgosi e, e ne ya ruta batlhabani ba yona go lwa ka ditšhaka ka mokgwa o o gakgamatsang.
5. Tšhaka ya gagwe e ne ya falatsa merafe le ditšhaba.
6. Tšhaka o ne a boifiwa ke botlhe ba ba mo itseng. Le masole a gagwe a na a tshela mo poifong.
7. Tšhaka ya gagwe ebile ya fitlha mo mafatseng a Setswana.
8. Kwa Tlhabane le Sefatlhane go sale marope a a bidiwang ka maina a Sesulo.
9. Kana ga twe ntwaga kolo ke ya molomo. Rona ga re rate ntwaga marumo.
10. Ntwaga ya tšhaka e kgaoganya bana ba motho e be e nyeletse le merafe.
11. Rona re itumela ha kagiso e le mo lefatsheng la rona.
12. Kagiso e monate ha e le mo bathong, ha botlhe ba ratana jaaka bana ba motho.

10. Thuto ya lesome.

ntlh : ntlha, ntlhomole, ntlholla.

1. Banaaka, a le ke le tleng go nthusana fano ka pelepele.
2. Ke tlhoka yo o ka ntlhomolang mmotlwa o o mo leotong la me.
3. Ke ntse ke o leka ka ntlha ya lemao mme wa mpalela.

4. Ga ke itse gore o ntlholla eng ha o ntse o nathoga jaana.
5. A lona lo ka mpolêlla gore ke ka ntlhaang ha o dira jalo ?
6. O setse o robegetse ga tlhano mo teng ga leoto la me ebile ke setse ke lapile.
7. Ka lo le baša lo ka nkaela se se ka o ntshetsang kwa ntle.
8. Ga ke itse gore a kirisi e ka thusa. Mongwe o ne a feta fano mme a re ke e leke.
9. Nna ke gopola gore ga go thuse sepe go itlotsa ka kirisi ha mmutlwa o le mo leotong.
10. Go botoka go o tomola pele mme morago go tlotsa kirisi.
11. Ntlhomogeleng pelo banaaka, lo mpheng kgakololo e e ka nthusang.
12. Ke utlwa go twe kwa sekolong lo rutwa maano a go ithusa mo dilong tse di ntseng jaana.

11. Thuto ya lesome le bongwe.

ntsh : ntsha, ntshebele ntshotla.

1. Morutisi o tlhopa basimane ba ba yang go tshameka kgwele.
2. Ba ba tlhopetsweng go tshameka ba emetse fa thoko.
3. Bonang jaaka ba eme ! Ba itumela ha ba kgetilwe.

4. A namane tse ntsho ! Bana ba thari e ntsho ! O tlaa bona jaaka ba tlaa e raga.
5. Ba nkgatla basimane ba ga etsho. Ke a itse ga ba kitla ba re tlihabisa ditlhong.
6. Ke utlwile mongwe a ntshebela a re basimane ba sekolo se se tlang go raga le bone ba e bona kgwele.
7. Ga twe ga ba e rage ba re joo, mme ba tlaa kगतलana le ba ba tshwanang le bone.
8. O tlaa bona jaaka ba rona ba tlaa tlolatlola. Le bone ga ba ipelaele.
9. A re eng go ba thatafatsa gore ba se ka ba tshoga ha ba utlwa go twe ba bangwe ke diragi.
10. Ha Moremi a ka ba a sa lwale, nka be ke go raya ke re ba rona ba tlaa fenyha.
11. Ga a kitla a raga gompieno ka gobo o ragilwe ke kgomo mo lengweleng.
12. Basimane ba rona ba re le ha Moremi a seo, ga ba ipelaele ka gope.

12. Thuto ya lesome le bobedi.

O RATA MANG ?

1.

Tsatsi le lefifi

O rata mang ?

Leswe le bontle

O rata mang ?

2.

Ngwedi le lefifi

O rata mang ?

Twalo le pholo

O rata mang ?

3.

Thuto le bothotho

O rata mang ?

Kutlo le bokgopo

O rata mang ?

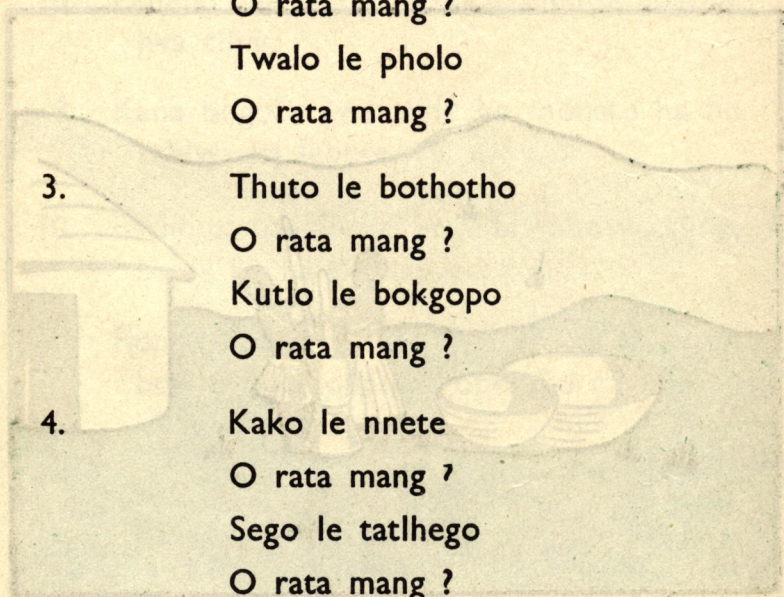
4.

Kako le nnete

O rata mang ?

Sego le tatlhego

O rata mang ?

13. Thuto ya lesome le boraro.

MOSIDI LE PULANE.

1. Mosidi le Pulane ba tlhobola mabele a tshabatsie mo kikeng e e ba lekanang.
2. Pulane ga a itse go tlhobola kgankgati. Bona jaaka ene a dira.
3. Mosidi o a mo ruta. Pulane o tlaa tloga a itse a ba a ruta ba bangwe.

4. Mabele a tswa ditlhora. Ba tlaa tloga ba a ntsha mo kikeng.
5. Moroko o setse o bonala. Jaanong a gaufi le go butswa.
6. Ha mabele a sena go butswa, ba tlaa a ntsha ba a fefera ka leselo.
7. Moroko ba tlaa o neela dikolobe kgotsa ba o fa dikgomo tse di mokodue.
8. Mabele ona ba tlaa a sila ba bedisa bogobe jwa tiing.
9. Kana bogobe jwa tiing bo monate ha bo šabiwa ka lebese.
10. Batho ba bangwe ga ba je bogobe jwa tiing, ba re bo ba bolaisa lesokolla.
11. Rona re godisitswe ka tiing. Ga e re bolaise lesokolla ka gope. Bo mmaarona ba itse go e apaya.
12. Ba ba sa jeng tiing ba apaya mosoko mme ba o šaba ka madila. Tiing yona ga e monate ka madila.

14. Thuto ya lesome le bone.

BANA BA BA PHEPA.

1. Mosidi le Masaka ba na le balekana ba bona mo ntlwaneng e e kwa morago mo segotlong.
2. Maina a bone ke Tebogo le Bontle. Ke bana ba ba nang le maitseo.
3. Mosidi le Masaka ke bana ba motho mme Tebogo le Bontle ke ba malome wa bone.

4. Mosidi ene o goba mogopo ka lešaba mme Bontle o gotlha lefetlho.
5. Leswana le tlhatswa ke Masaka mme Tebogo ene o phimola dikomoki.
6. Sengwe le sengwe se ba se dirang, ba se dira ka tlhoafalo le ka tshwanelo.
7. Basetsana ba, ba thusanya ka gale mo tirong. Ha ba fetsa fa ga bo Mosidi ba tlaa ya go dira kwa ga bo Tebogo.
8. Ba tlaa tloga ba ya nokeng ka dinkgwana tse ba di bopetsweng ke nkgolo wa bone.
9. Ka bone jwa bone, ke bana ba ba ratang tiro thata. Ga ba itsapele sepe.
10. Ga go sejana gongwe felo gope fa go leswe kwa ga bone. Ba ilana le ditshila.
11. Ba rutilwe bophepa go tloga bonyaneng jwa bone ke bagolo ba bone.
12. Bana ba ba tshwanang le bone ba kgatlisa thata. Le rona re rata go itlwaetsa bophepa jaaka bone.

15. Thuto ya lesome le botlhano.

KOKO.

1. Koko o na le bana ba bangwe fa thoko ga ntlwana ya mollo.
2. Bonang jaaka ba mo lebile. O ka re ke la ntlha ba mmona.
3. Ba mo boitumelong jo bogolo ebile ga ba utlwe serame sa bosigo.

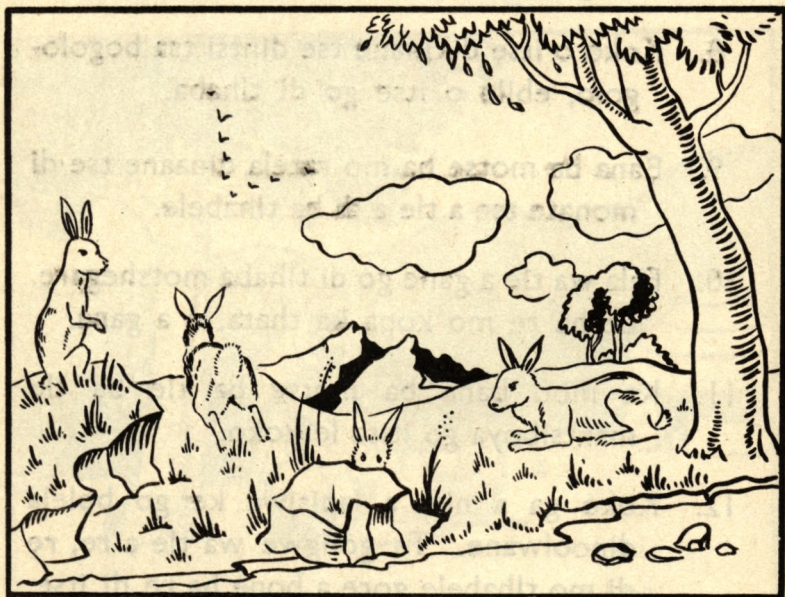

4. Mollo wa dikgong o setse o tima. Bonang ba šebile koko mo matlhong.
5. Ga go ope wa bone yo o gopolang go sotetsa dikgong le ha e le go latlhela tse dingwe mo mollong.
6. Nkgolo o ba tlotlela nnaane ya ga mmutle le tlholwe ha ba rutana bongaka.
7. Ebile o ba solofetsa go ba tlotlela tse dingwe tse di monate.
8. Koko o itse dikinane tse dintsi tsa bogologolo, ebile o itse go di tlhaba.
9. Bana ba motse ba mo ratela dinaane tse di monate tse a tle a di ba tlhabele.
10. Fela wa tle a gane go di tlhaba motshegare. Le ha re mo kopa ka thata, o a gana.
11. Ka moo bana ba motse ba tle ba tle mantsiboya go itisa le koko.
12. Koko ga a nke a lapisiwa ke go bolela dinoolwane. Fa gongwe wa tle a re, re di mo tlhabele gore a bone ha re di itse.

16. Thuto ya lesome le borataro.

MMUTLE LE TLHOLWE.

1. Ga twe mmutle le tlholwe ba kile ba dumallana go rutana bongaka.
2. Yare motshegare ba rwalla dikgong tse dintsi mme ba di koela felo gongwe.
3. Tumallano e ne e le go gotsa mollo o o boitshegang mo mantsiboyeng.

4. Le gore yo o tlaa rallang mollo, a sa šwe,
o tla a bo a le ngaka tota.
5. Motshegare mmutle a ya ka bolotsana kwa
go tlaa gotsiwang mollo teng.
6. A dira mesimana mo mmung ka fa tlase ga
dikgong tse di kweletsweng.
7. Mantsiboya mollo wa gotswa mme gwa
tsena mmutle mo go ona pele.
8. A tsena ka mesimane ya gagwe a ba a
tlhagela ka ntlha e nngwe a sa direga
sepe.
9. Ga tsena tlholwe, mollo wa mo fisa mme a
kua a re " Monna mmutle ke a ša ".
10. Mmutle a re " Kanama ka motlhana, kgotsa
o tlhomame ka tlhogo kgotsa o robale
ka letlhakore.
11. Tlholwe o rile ka re o leka maano a ga
mmutle, a se ka a bona thuso, a ba a
bolawa ke mollo, a swela rure.
12. Mmutle a ja nama ya tlholwe mme dinaka
tsona a di beela fa thoko.

17. Thuto ya lesome le bosupa.

NAKANA TSA GA TLHOLWE.

1. Ha mmutle a sena go fetsa nama, a tsaya dinakana, a di fotha sentle mme a dira diphallana ka tsona.
2. Erile ka a kgotse dinama tsa tlholwe a simolla go ipela.
3. Ha a leba diphallana tse a di dirileng ka dinakana tsa tlholwe, a ikgopole ha a le bothale thata.

4. A re : “ Oai ! Tlholwe ke mosimane ha e
le ka maano le ka tlhaloganyo ke a mo
gausa.

5. Ha a ka bo a na le go elatlhoko, a ka bo a
na a bona dikhutsana tse ke ne ka tsena
ka tsona mme a ka bo a phologile.

6. Ka a sena mogopolo le maano a a
tshwanang le a me, o raletse leso a ntse
a le bona.

7. Ha a sena go rialo, mmotle a tlolaka, a
binabina, a tsaya diphallana tse a di
dirileng ka dinakana tsa tlholwe. a re :

“ Tswée ! tswée ! tswée !

Nakana tsa ga tlholwe le mmotle.

Tswée ! tswée ! tswée !

Ba rutana bongaka le mmotle.

Tswée ! tswée ! tswée !

Tlholwe mosimane go mmotle.

Tswée ! tswée ! tswée !

Mmotle monnana go tlholwe.

18. Thuto ya lesome le boferabobedi.

1. Go tloga foo, mmutle a tsamaya a ipela, a ipona ha a le monnana.
2. Molodi wa nakana tsa gagwe o utlwala ntlheng tsotlhe le kwa teng ga metsi.
3. Ke fa mmutle a fitlha fa nokeng e kgolo e go no go na le dikwena mo go yona.

4. Erile ha kwena e nngwe e utlwa molodi wa nakana tsa ga mmutle ya tswa pelo.
5. Ya kopa gore mmutle a e adime dinakana e tle e letse, e utlwe monate wa tsona.
6. Mmutle a gana, a tlolela kwa godimo, a re : “ Ke a belaela monna kwena. O tlaa thabuela ka tsona mo metsing.
7. Kwena ya solofetsa mmutle gore ga e kake ya dira bosilo jo bo ntseng jalo.
8. Kwena ya ipaya bonolo. Ya kaya ha e se na bolotsana bope mo pelong ya yona.
9. Ya kaya ha e ise e ke e siamollele mmutle ka sepe le ha e le go mo tjabetsa mo selong sepe.
10. Ya re “ Kana ga re nne mmogo mo metsing, ke eng se se ka tsenyang lefufa fa gare ga rona ?”
11. Ke fa mmutle a rapelesaga mme a adima kwena dinakana tsa ona.
12. Kwena ya di solasola, ya di boka, ya bo e re “ thabu ” ka tsona bodibeng.

19. Thuto ya lesome le boferabongwe.

MAANO A GA MMUTLE.

1. Mmutle a sala a itshwere molomo, kwena e ile ka dinakana metsing.
2. Ka maano a sa site, mmutle a ba a loga maano a o ka tshwarang kwena ka ona.
3. Ke fa a kopa mokudunyana gore o mmolelle ha kwena e dule mo metsing.

4. Kwena yona ya kopa leeba gore le e
bolelle ha mmotle a e nanabella.

5. Matlhale a kopana, e seng bo tiholwe ba
ba senang maano. Gwa tshwarwa
bothata.

6. Ere ha kwena e dule mo metsing, moku-
dunyane o re :

“ O athametse—

thametse

Tsatsi motlhabeng.”

7. Ha mmotle a utlwa jalo, a nanabelle kwena.
Mme ere ha leeba le bona jalo le re :

“ O a rata—

ratelwa.”

8. Go no gwa diragala jalo ka lebaka le le
leele. Kwena ya ba ya gopola gore
mmotle o tlaa ineela. Kgante ene o loga
maano a mangwe.

9. Ke fa a senka mosetlho, a o thuga, a ba a o
gasetsa leeba. Mosetlho wa beta leeba
mme la palelwa ke go bua.

10. Ha le re la kua, le retelelwe. Ka moo
kwenya ya seka ya itse ha mmotle a e
ratela.

11. Ke fa mmotle a tlaa bona go tshwara kwenya
a ba a tsaya dinakana tsa gagwe.

12. Erile a sena go di tsaya, a tsamaya a di letsa
a ntse a re :

Tswee ! tswee ! tswee !

Nakana tsa ga tlholwe le mmotle.

Tswee ! tswee ! tswee !

Ba rutana bongaka le mmotle.

Tswee ! tswee ! tswee !

Tlholwe mosimane go mmotle.

Tswee ! tswee ! tswee !

Kwenya mosimane go mmotle.

Tswee ! tswee ! tswee !

Mmotle monnana go botlhe.

20. Thuto ya masome a mabedi.

MMUTLE LE TLADI.

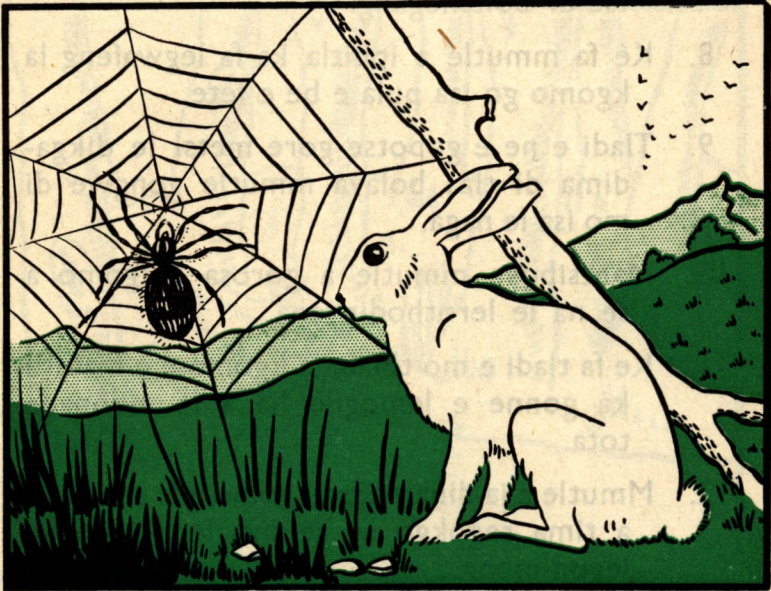
1. Erile fa mmutle a itebetseng teng, a ba a kगतlana le tladi e ya marung.
2. Tladi : Dumela monna mmutle. Kana molodi wa nakana tsa gago o balola jang ? Nte ke bone tlhe, rra?
3. Mmutle : Nyaa, nyaa, rra. Lo be lo rata go ela bana ba batho ka dinakana metsing.
4. Tladi: Ao monna mmutle, kana matlho dialana ga a je sa ga ope. Mma ke bone fela ke tlaa di go busetsa.
5. Mmutle : Nyaa rra. Kwena le ene o ne a rialo a tloga a ntshwarisa bothata tsatsi lotlhe.
6. Ha nka be ke se monnana o o maano a sa feleng le gompieno nka be ke se na nakana tsa me.

7. Tladi : Oaii ! ntsebo ga o monna wa sepe. Le ha o ntse o re Mmutle monnana o raya o le boi.
8. Mmutle : Monna tladi ke tlaa go adima dinakana tsa me mme ke a go rapela o se ka wa ntira se kwena o ne a se ntira.
9. Tladi : Nyaa nna ga ke kwena. O ka ba botsa kwa legodimong ga nke ke tjabetsa ope.
10. Ke fa mmutle a silofala, a ba a adima tladi dinakana tsa gagwe gore a di bone.
11. Tladi a ba a nna a di solasola. Erile mmutle a santse a lebile go sele, tladi a ba a re :
" tšhwelle " ka tsona.
12. Mmutle a sala a itshwere molomo, a lebeletse tladi e ya legodimong ka nakana tsa gagwe.

21. Thuto ya masome a mabedi le bongwe.

MMUTLE LE SEGOKGO.

1. Ka go twe maano ga a site, go sita a lesa fela, mmutle a ba a loga a mangwe.
2. Ke fa a kopa segokgo gore se mo thuse ka bobi jwa sona se mo ise kwa legodimong, koo Rratladi.
3. Segokgo sa otlha bobi, sa bo otlha, sa bo otlha, sa bo otlha jwa ba jwa nna kana-kana.

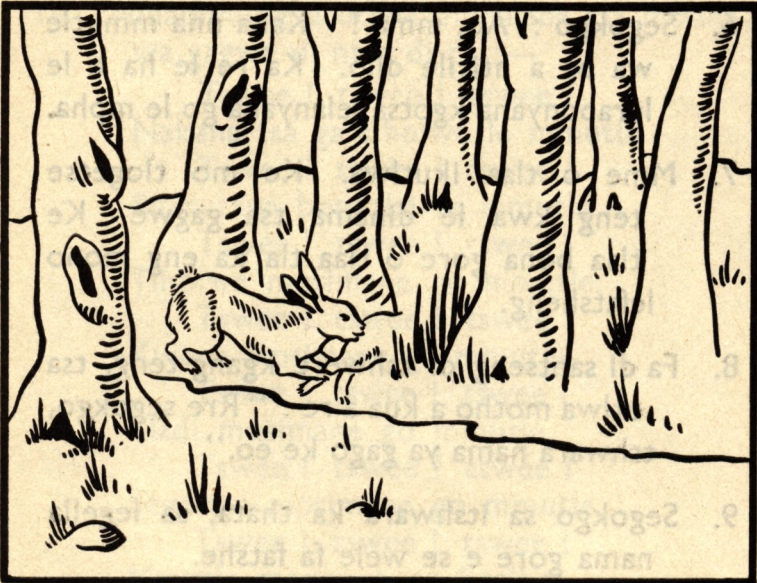

4. Se be se rwala mmutle, se fofa, se fofa, se fofa sa ba sa mo gorosa kwa legodimong koo Rratladi.
5. Erile ha tladi e bona mmutle, ya tsenwa ke letshogo, ya se ka ya itse gore e ka ipata kae.
6. E be e re : “ He monna mmutle, kana wa re o monnana ? E tlaa re ke tlaa dumela o ye madisong pula e na.”
7. Mmutle a dumela go ya madisong. Erile a le koo, tladi ya nesa pula ya dikgadima tse di boitshegang.
8. Ké fa mmutle a iphitla ka fa legwafeng la kgomo go isa pula e be e fete.
9. Tladi e ne e gopotse gore metsi le dikgadima di tlaa bolaya mmutle gongwe di mo isa le naga.
10. Mantsiboya mmutle a gorosa dikgomo a se na le lerothodinyana.
11. Ke fa tladi e mo tlhabela kgomo e e mafura ka gone e lemogile ha a le monnana tota.
12. Mmutle a ja dinama tsa kgomo a le esi mme a tima segokgo se se mo lerileng kwa legodimong.

22. Thuto ya masome a mabedi le bobedi.

MMUTLE LEGOTSWANYANA.

1. Segokgo sa batho sa kokomala, sa nna sa metsa mathe mme mmutle a se tlhokomologa.
2. Morago segokgo sa simolla go ipuellela sa re : “ He, monna mmutle ! a ke gore ga o mpone ha o ntse o nnetse go ja dinama o le nosi jaana ? ”

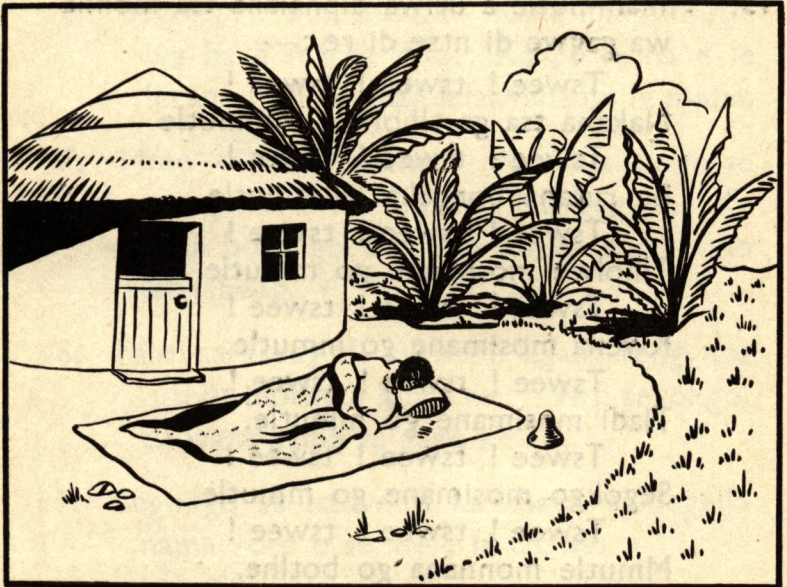
3. Mmutle "E, ga ke go bone. Rona bo mmutle ga re nke re gadima ha re ja. Re gadimana mo ntweng fela."
4. Segokgo sa betwa ke pelo, sa tlogela mmutle kwa legodimong a nnetse go ja dinama.
5. Mmasegokgo : Ha o tlhaga o iphotlhere jaana, dinama tse mmutle a di go fileng di kae, a o bo o di jele o le nosi, wa lebala ha o na le bana ?
6. Segokgo : Ao, mma ! Kana nna mmutle wa ba a ntirile dilo. Ka re le ha e le leraponyana kgotsa lelanyana go le mpha.
7. Mme o tlaa ikutlwa. Ke mo tlogetse teng kwa le dinama tsa gagwe. Ke tlaa bona gore o tlaa tla ka eng mono lefatsheng.
8. Fa di santseng di tshwere kgang teng, tsa utlwa motho a kua a re : "Rre segokgo, tshwara nama ya gago ke eo."
9. Segokgo sa itshwara ka thata, sa legella nama gore e se wele fa fatshe.

10. Kgante mmutle o itsentse mo teng ga mogodu. Erile ha se o re "tshwari" se o baya fa fatshe, mmutlê a ba a tlola mo go ona a o phamola a re "Tlisang dinama tsa me."
11. Digokgo tsa sala di ntse di re : "He ! kana re ne re sa o lesetseng wa thubagana fa fatshe, mmutle a ka ba a phšetlegile tlogo e e tletseng boferefere.
12. Erile di bua jalo mmutle ene a ba a ile go ja mogodu le bana ba gagwe mme tsona di setse ka maswabi.
13. Mmammutle a utlwa diphalana tsa monna wa gagwe di ntse di re :—
 Tswée ! tswée ! tswée !
 Nakana tsa ga tlholwe le mmutle
 Tswée ! tswée ! tswée !
 Ba rutana bongaka le mmutle.
 Tswée ! tswée ! tswée !
 Tlholwe mosimane go mmutle.
 Tswée ! tswée ! tswée !
 Kwena mosimane go mmutle.
 Tswée ! tswée ! tswée !
 Tladi mosimane go mmutle.
 Tswée ! tswée ! tswée !
 Segokgo mosimane go mmutle.
 Tswée ! tswée ! tswée !
 Mmutle monnana go botlhe.

26. Thuto ya masome a mabedi le borataro.

MONNA WA SEKULANE.

1. Ga twe go no go na le monna mongwe wa sekulane. Monna yoo o ne a lwetse lebaka le le leele.
2. Mosadi wa gagwe o ne a tsamaile dingaka tsotlhe mme go se epe e e ne e nonofile go fodisa monna wa gagwe.
3. Ka tsatsi le lengwe monna a ba a raya mosadi a re : "Ha nka nwa metsi a a iseng a ka a ba a nowe ke segwagwa nka fola.

4. Mosadi wa batho a tsamaya le naga yotlhe a batla metsi a a se nang segwagwa mme a a tlhoka.
5. Bodiba kgotsa noka nngwe le nngwe e o na a fitlha go yona o ne a tle a utlwe segwagwa se re : “ Kwarr, kwarr, kwarr.”
6. Kwa gae monna a ba a tshwarisitse batho bothata a ntse a re :
“ Ke batla metsi a a se nang segwagwa, Ke batla metsi a a se nang segwagwa.”
7. Erile fa mosadi a itlhobogileng teng, a ba a fitlha fa lekadibeng le le tona, le le metsi a a phepa.
8. Mosadi a opela, a opela, a opela mme gwa bo go se segwagwa se se reng : “ Kwarr, kwarr, kwarr.”
9. Ke fa a re : “ A ke ona metsi a a tlaa fodisang monna wa me ? Nte ke a utlwe pele gore a monate jaang.”
10. Mosadi wa batho a nwa metsi, a nwa metsi, a nwa metsi a ba a a fetsa otlhe mo bodibeng.
11. Dimpa tsa gagwe tsa tlala metsi tsa nna kana, a ba a retelelwa ke go tsamaya.
12. Ke fa a ema fa bodibeng, nkgo e le fa thoko ga gagwe mme a palelwa ke go tsamaya.

27. Thuto ya masome a mabedi le bosupa.

LENYORA LA DIBATANA.

1. Ha dibatana di tla kwa bodibeng go nwa metsi tsa fitlhela a phšele, go se le thotinyana tota.
2. Ha di šeba fa thoko ga bodiba tsa bona selo se se tonna, se se dimpa di tona.
3. Ke fa dibatana di se botsa di re : “ Selo ke wena, metsi a ile kae ha re tshwerwe ke lenyora jaana ?”

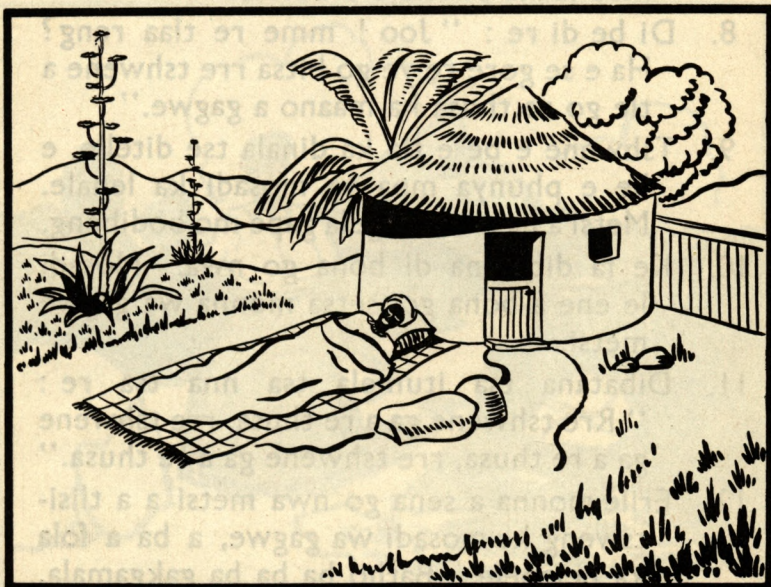

4. Mosadi a ba a re :
 " Ke nna sempe,
 Ke nna sempe,
 Metsi a nolwe
 Ke nna sempe.
5. Phokoje a ba a menogela morago a feta
 a bolella dibatana tse di kwa morago se se
 diragetseng kwa metsing.
6. Erile ha di utlwa jalo tsa se ka tsa dumela
 tsa be di re : " Phokoje, o maaka o
 tlhola o re aketsa jalo."
7. Ha di tsena kwa bodibeng tsa fitlhela go
 ntse jaaka phokoje a boletse.
8. Di be di re : " Joo ! mme re tlaa reng?
 Ha e se gore re ye go bitsa rre tshwene a
 tle go re thusa ka maano a gagwe."
9. Tshwene e be e tla ka dinala tse ditelle, e
 be e phunya mpa ya mosadi ka lenale.
 Metsi a ba a tshologela gape mo bodibeng.
10. Ke fa dibatana di bona go nwa. Mosadi
 le ene a bona go isetsa monna wa gagwe
 metsi.
11. Dibatana tsa itumela tsa nna tsa re :
 " Rre tshwene ga a re thusa, rre tshwene
 ga a re thusa, rre tshwene ga a re thusa."
12. Erile monna a sena go nwa metsi a a tlisi-
 tsweng ke mosadi wa gagwe, a ba a fola
 ka pelepele. Batho ba ba ba gakgamala.

28. Thuto ya masome a mabedi le boferabobedi.

SEKULANE SA MOSADI.

1. Morago ga lebakanyana mosadi le ene a ba a tsenwa ke botlhoko. Ditlhabi tsa gola ka pele mme tsa mo pitlaganya thata.
2. Monna a leka ka maano a otlhe a bonna, mme a tlhoka ngaka e e ka mo fodisetsang mosadi.
3. Ka tsatsi le lengwe mosadi a ba a raya monna a re : "Pelo ya me ya re, ha nka ja sebetse sa tau nka fola."

4. Monna : He ! batho ! a mosadi wa me
o ikutlwa se a se buang ! sebete sa tau
se ka bonwa kae?
5. Mosadi a nnela sello a nna a re :
" Sebete sa tau, sebete sa tau,
Ke sona fela, ke sona fela,
Se ka mphodisang, se ka mphodisang ".
6. Morago ga moo ke fa monna a tswa ka
ntlo, a tsena ka barekise ba dinama
botlhe, a batla sebete sa tau.
7. Erile ka re o tsena mo morekising yo le
yo, a ba a tlhoboga. Ga bo go se ope yo
o ka mmolellang kwa a ka se bonang teng.
8. Barekisi ba dinama ba gopola ha monna
yo a tsenwa gone go itsege ha ba sa
rekise nama ya tau.
9. Fa a itlhobogileng teng a ba a bona se-
kgoropa sa tau e e sa bolong go swa. Go
setse marapo le letlalô fela.
10. A tsaya marapo, a a sila, a a sila, a a sila a
ba a a tlhakanya le mafura, a itlotsa ka
ona mme a nwa lerole la ona.
11. Erile a se na go dira jaalo, monkgo wa
gagwe wa tshwana le wa tau fela.
12. Ke fa monna a tsena mo sekgoropeng sa
tau, a ba a tsamaya setau, a tlola setau
mme mekgwa yotlhe ya gagwe e le ya
botau.

29. Thuto ya masome a mabedi le boferabongwe.

SEBETE SA TAU.

1. Monna a ba a ya kwa sekgweng se se ne se le fa pele ga gagwe. Sekgwa se, se ne se tletse ditau.
2. Ha a tsena mo go sona, a tlolaka, a tlolaka, a tlolaka a ba a bopa jaaka tau.
3. Erile ditau le ditawana di mmona tsa tlolaka tsa itumela tsa nna tsa re :
 “ He, morwa’rra’rona o tswa kae !
 He, morwa’rra’rona o tswa kae !”

4. Fa di itumetseng teng gwa bo go tla mosadimogolo wa tau, a ba a re : “ He, banaaka ! selo se ga se tau, ga go ise go ko go nne tau e e ntseng jaana.”
5. Ditau le ditawana di be di re : “ Oai ! kana koko ene o itsofaletse ga a tlhole a bona sentle.”
6. Mmaditau a thukutha tlhogo a re : “ Le ha ebile go twe ga ke na matlho, selo se, ga se tau. Ke a le bolella le tlaa ntumela ke sule.
7. Ditawana di be di re di tlaa go tsoma naso ka moso gore di tle di bone ha se sa itse go bolaya dibatana.
8. Erile ka moso mothotau a ya go tsoma le ditawana. A tlhola a ikgatla, a di kgatla, a ba a bolaya mmutla.
9. Mantsiboya ha di goroga di be di bega mmutla mo go mmaditawana.
10. Tsa bolella mmatso se se diragetseng kwa go tsomeng le ka fa mmutla o bolailweng ka teng.
11. Mmaditau a fela a thukutha tlhogo a ntse a re : “ Kana ka re selo se, ga se tau. A rure le nkganetsa ke le mmaalona.
12. Ditawana tsa se ka tsa dumela mmaatso tsa nna tsa gopola gore o dirwa ke botsofe.

30. Thuto ya masome a mararo.

PELAÊLÔ YA NNETE.

1. Ka tsatsi la bobedi mothotau a itira yo o lwalang gore a se ka a ya go tsoma le ditawana.
2. Ke fa ditawana di re : "Sala le koko mo gae, rona re tlaa ya go tsoma jaaka maabane".
3. Ha ditawana di sa ntse di ile go tsoma, monna a ba a ntsha thipa ya gagwe mo kgwatleng, a bolaya mmaditau.

4. Ha a sena go mmolaya a ba a mo phunya,
a ntsha sebete mme a siela gae.
5. Erile ditawana di tsena mo gae tsa fitlhela
mmaatso a sule mme mothotau a sa
tlhole a le teng.
6. Gwa nna : " Mma joo, mma joo, mma joo,
kana koko o sale a re bolella a re selo
seele ga se tau mme ra se ka ra dumela."
7. Fa go tsogileng lekurukuru teng, tawana
e nngwe e be e re : " Re tshwanetse ra
batla selo se se jeleng koko wa rona."
8. Gwa ema e nngwe ya re : " Ke raya gore
selo se koko o na a tlhola a re ga se tau
se kae ?"
9. Tawana e kgolo e be e re : " Nna ke
belaela gore ke selo se koko o na a tlhola
a re ga se tau."
10. " Ka bogaaka ka re re se sale morago, re
be re se tshware re se tlise kwano."
11. Ka di itse go dupa bobbe, le mo tlhageng tsa
nna tsa sala motlhala morago.
12. Sekgwa sa duma, lefatshe la roroma mme
diphologolo tsa sekgwa tsa tsenwa ke
letshogo le legolo.

31. Thuto ya masome a mararo le bongwe.

SEBETE KE SETLHARE.

1. Ditau tsa tsosa lerole. Lerole la beta la re "thii." Tau tona ya bopa mme mokgosi wa utlwala kgakala.
2. Erile ha monna a re o leba kwa morago a fitlhela lerole le thibile a ba a re "Gompieno ke sule."
3. Erile di mo atamela, a bona go phatshima ga matlho le go senama ga meno a tsona fela.

4. Monna a ba a latlhela kojana ya gagwe mo tselang gore a di die ka yona.
5. Erile ha di fitlha fa kojaneng, tsa e gagola, tsa e ja di gopola ha e le sona selo se se jeleng koko wa tsona.
6. Ha di fetsa kojana tsa be di gaketse bogolo go ga ntlha. Tsa latela motlhala, lerole la thunya, gwa sala go utlwala modumo wa tsona fela.
7. Batho ba motse ba bona lerole le thuntse. Ba utlwa mokgosi wa monna le modumo wa ditau.
8. Ka nako eo, monna a ba a sa tlhole a na le tshepo epe. -
9. Batho ba motse ba tla ka bontsi go tla go thusa monna o. Ditau tsa ema di sa itse gore a di ka tswela kgotsa tsa menoga.
10. Ke fa di kata ka morago ha di bona banna ba atamela. Morago ga moo tsa boela ga tsona.
11. Monna a goroga gae a lapile la go swa. A fitlhela mosadi a ntse a re :
 " Sebetse sa tau,
 Sebetse sa tau,
 Sebetse sa tau."
12. Ke fa a gotsa mollo ka pele, a se besa, a ba a se naya mosadi wa gagwe. Ka bonako mosadi a ba a fola.

38. Thuto ya masome a mararo le boferabobedi.

KGAOTSA NNAKA.

O, ntutulele,

Kgaotsa nnaka.

O tlaa belegwa ke mang ?

Kgaotsa nnaka.

Mmago a tima babelegi,

Kgaotsa nnaka.

Babelegi koma,

Kgaotsa nnaka.

Ba rekwa ka serope,

Kgaotsa nnaka.

Serope sa namane,

Kgaotsa nnaka.

Kunkurulele,

Kgaotsa nnaka.